

INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Jumaniyazova Nargiza

Farg'ona shahar 4-son texnikum

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz tili o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi dolzarb mexanizmlari tahlil qilinadi. Pedagogik kompetensiyaning tarkibiy qismlari, innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim muhiti, sun'iy intellekt vositalari va uzluksiz kasbiy rivojlanish (Continuous Professional Development – CPD) tizimining o'qituvchi faoliyatidagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, xalqaro tajribalar asosida ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy salohiyatini oshirishning samarali yo'llari hamda kompetensiyaviy yondashuvning afzalliklari ilmiy jihatdan asoslanadi.*

Kalit so'zlar: *pedagogik kompetensiya, ingliz tili o'qituvchisi, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta'lim, sun'iy intellekt, innovatsion texnologiyalar, CPD, kasbiy rivojlanish.*

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o'qituvchining kasbiy faoliyatiga nisbatan yangi talablarni ilgari surmoqda. Xususan, ingliz tilining xalqaro muloqot, ilm-fan va innovatsiyalar tili sifatidagi mavqei ortib borayotgan bir sharoitda ushbu fan o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb ilmiy-amaliy masalalardan biri hisoblanadi. Pedagogik kompetensiya o'qituvchining kasbiy bilimlari, metodik tayyorgarligi, kommunikativ qobiliyatlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari hamda innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish salohiyatining integratsiyalashgan tizimi sifatida namoyon bo'ladi.

Zamonaviy pedagogik nazariyalarda kompetensiyaviy yondashuv ta'lim jarayonining asosiy paradigmasi sifatida qaralmoqda. Mazkur yondashuvga ko'ra, o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi, o'quvchilarni mustaqil fikrlashga yo'naltiruvchi va ularning shaxsiy rivojlanishiga ko'maklashuvchi fasilitator sifatida faoliyat yuritishi lozim. Ingliz tili ta'limida bu yondashuv kommunikativ metodlar, interfaol strategiyalar va o'quvchi markazli ta'lim texnologiyalarini keng qo'llashni talab etadi.

“Globallashuv jarayonlari va xalqaro integratsiyaning jadallashuvi xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini o'qitish sifatini yangi bosqichga olib chiqishni taqozo etmoqda. Zamonaviy jamiyatda ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki ilm-fan, innovatsiyalar va iqtisodiy taraqqiyotning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etiladi”[1, 4]. Shu sababli ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi va pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish masalasi davlat ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

An'anaviy bilim berishga asoslangan ta'lim modeli bugungi kunda kompetensiyaga asoslangan ta'lim paradigmasi bilan almashmoqda. Mazkur paradigma o'qituvchidan faqat bilim yetkazuvchi emas, balki ta'lim jarayonini tashkil etuvchi, motivator, fasilitator va innovator sifatida faoliyat yuritishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan pedagogik kompetensiya o'qituvchining kasbiy muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

"Pedagogik kompetensiya pedagogik bilim, metodik mahorat, kommunikativ qobiliyat, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari, kreativ fikrlash, refleksiya va innovatsion faoliyatni o'z ichiga oluvchi murakkab integrativ sifatdir"[2, 56]. Ingliz tili o'qituvchisining ushbu kompetensiyalarni egallashi ta'lim sifati va o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ingliz tili o'qituvchisining pedagogik kompetensiyasi: mazmuni va mohiyati

Pedagogik kompetensiya shaxsning kasbiy faoliyatni samarali tashkil etish imkonini beruvchi bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlarning integratsiyalashgan tizimi sifatida talqin qilinadi. Zamonaviy pedagogika fanida ushbu tushuncha faqat metodik tayyorgarlik bilan chegaralanmay, balki o'qituvchining innovatsion fikrlashi, raqamli savodxonligi, liderlik qobiliyati va pedagogik refleksiyasini ham qamrab oladi.

Ingliz tili o'qituvchisining pedagogik kompetensiyasi quyidagi tarkibiy komponentlardan iborat:

- lingvistik kompetensiya;
- metodik kompetensiya;
- kommunikativ kompetensiya;
- psixologik-pedagogik kompetensiya;
- axborot-kommunikatsion kompetensiya;
- madaniyatlararo kompetensiya;
- refleksiv va tadqiqotchilik kompetensiyasi.

Mazkur kompetensiyalar o'zaro uyg'un holda rivojlangandagina o'qituvchi zamonaviy ta'lim talablariga javob bera oladi.

Pedagogik kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlari

"Kompetensiyaviy yondashuv o'qituvchini bilim beruvchi emas, balki o'quvchining mustaqil bilim olishini tashkil etuvchi shaxs sifatida ko'radi. Ingliz tili darslarida kommunikativ metodlar, muammoli vaziyatlar, loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning), CLIL va interaktiv metodlardan foydalanish o'qituvchining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi"[3, 78].

Bunday yondashuv o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muloqot kompetensiyalarini shakllantirish bilan birga o'qituvchining metodik salohiyatini ham oshiradi.

Muhokama va natijalar

Tadqiqot davomida pedagogik kompetensiyani rivojlantirishga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamda ingliz tili ta'limi sohasidagi ilg'or tajribalar tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ta'lim tizimida

kompetensiyaviy yondashuvning joriy etilishi o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Endilikda o'qituvchidan faqat nazariy bilimlarni yetkazish emas, balki o'quvchilarning kommunikativ, tanqidiy va ijodiy fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish talab etilmoqda.

Olib borilgan tahlillar asosida ingliz tili o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimi, innovatsion pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya vositalari va sun'iy intellekt platformalaridan foydalanish imkoniyatlari ajratib ko'rsatildi. Ayniqsa, raqamli ta'lim resurslari va sun'iy intellekt vositalari darslarni individuallashtirish, o'quvchilarning ehtiyojlariga mos topshiriqlar ishlab chiqish hamda baholash jarayonini avtomatlashtirish orqali pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, tadqiqot natijalari reflektiv pedagogik faoliyatni rivojlantirish o'qituvchilarning metodik mahoratini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi. O'z faoliyatini muntazam tahlil qiluvchi va kasbiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiquvchi o'qituvchilar zamonaviy ta'lim talablariga tezroq moslasha olishi hamda innovatsion metodlarni amaliyotga samarali tatbiq etishi kuzatildi.

Tahlillar asosida ingliz tili o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning quyidagi konseptual modeli taklif etildi:

- uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish;
- kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni kuchaytirish;
- raqamli pedagogika va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish;
- reflektiv va tadqiqotchilik kompetensiyalarini muntazam rivojlantirib borish.

Mazkur yo'nalishlarning uyg'unlashuvi ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy salohiyatini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash hamda o'quvchilarning til kompetensiyalarini xalqaro standartlar darajasida shakllantirishga xizmat qiladi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, pedagogik kompetensiyani rivojlantirish tizimli va uzluksiz jarayon bo'lib, u o'qituvchining shaxsiy motivatsiyasi, institutsional qo'llab-quvvatlash, zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish darajasi va xalqaro metodik tajribalarni o'zlashtirish bilan chambarchas bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish dasturlarini kompetensiyaviy model asosida takomillashtirish hamda raqamli pedagogik muhit imkoniyatlarini kengaytirish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimini takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Globallashtirish, raqamli transformatsiya va kompetensiyaviy ta'lim modelining keng joriy etilishi o'qituvchilardan nafaqat yuqori darajadagi til bilimini, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, innovatsion fikrlash, raqamli savodxonlik va samarali kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lishni ham talab etmoqda.

Shu bilan birga, ingliz tili o'qituvchilarining pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida xalqaro tajribalarni o'rganish, akademik mobillikni kengaytirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatini rag'batlantirish hamda raqamli pedagogik muhit imkoniyatlaridan oqilona foydalanish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi.

Bunday yondashuv ta'lim sifatini oshirish bilan birga, xalqaro mehnat bozori talablariga javob beradigan raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga ham xizmat qiladi.

REFERENCES:

1. Abdullayeva Q. Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent: Fan, 2019.
2. R.Mavlonova, D.Abdurahimov. Pedagogik mahorat. O'quv qo'lianma. Toshkent, 2009.
3. Karimov U. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi, 2021, 78-bet.
4. Туйчиева, О. С. (2020). ПРИНЦИПЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ. In Университетская наука: взгляд в будущее (pp. 850-853).
5. Akhmedova, U. (2025). DEVELOPMENT OF A MODERN CAREER TRAINING SYSTEM IN THE CONDITIONS OF NEW UZBEKISTAN BASED ON PEDAGOGICAL APPROACHES. World Bulletin of Education and Learning, 1(03), 477-489.
6. Jurayeva, M. T. K. (2022). Some opinions about social forms in teaching German. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5-2), 372-376.
7. Mokhichekhrakhon, M. (2026). TEACHING THE UZBEK LANGUAGE AND DIDACTIC PRINCIPLES BASED ON MODERN PEDAGOGICAL APPROACHES. AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE, 4(1), 56-67.
8. Muminova, O. (2025). STRENGTHENING MEDICAL CULTURE IN PEDAGOGICAL APPROACHES: INTEGRATION OF EDUCATION, UPBRINGING AND INNOVATION. AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE, 3(10), 202-213.
9. Karimovna, M. O. (2021). Structural properties of additional elements. Asian Journal Of Multidimensional Research, 10(5), 173-178.
10. Abdurakhimova, M. (2026). THE IMPORTANCE OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL APPROACHES IN THE PROCESS OF MEDICAL EDUCATION. AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING, 4(1), 251-264.
11. Ганиев, М. М. (2022). Русский язык–язык межнационального общения. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(9), 103-106.
12. ГАНИЕВ, М. М. (2022). Гендерное равенство в Узбекистане. МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ Учредители: ООО" Издательство Молодой ученый", (39), 183-185.
13. Anvarov, A. U., & Kostiouchkina, O. M. (2023). Psychological and pedagogical bases of professional training of specialists in a foreign language.

14. Хамдамова, Ш. Ю. (2022). Методы обучения английскому языку в высших учебных заведениях. Молодой ученый, (3 (398)), 89.
15. Komilova, M. R. (2026, January). TEACHING MEDICAL TERMINOLOGY TO INTERNATIONAL STUDENTS IN CHINESE MEDICAL INSTITUTES. In International Conference on Business & Management (Vol. 2, No. 1, pp. 24-26).
16. Ergasheva, S. P. (2018). Printing activities as a pragmalinguistic functional meaning. Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, (8), 78-80.
17. Nodira, U. (2022). THE ROLE OF STORY-BASED LEARNING APPROACH IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING. Science and Innovation, 1(7), 375-378.
18. Кахорова, Т. (2022). Формирование методики использования интерактивных дидактических материалов, при обучении английскому языку в медицинском образовании и интерактивной 3D образовательной программы. Общество и инновации, 3(2), 52-55.
19. Karimova, M. (2026, January). BERUFSORIENTIERTER DEUTSCHUNTERRICHT FÜR PFLEGEKRÄFTE UNTER BEDINGUNGEN BEGRENZTER UNTERRICHTSZEIT. In International Conference on Health & Technology (Vol. 2, No. 1, pp. 13-20).
20. Umarov, S., Abdurakhmonova, M., Karimov, U., Nurmatova, I., Karimova, G., & Multazam, M. T. (2026, March). Neural network systems for cyber attack detection. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3374, No. 1, p. 040046). AIP Publishing LLC.